

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

PILP

T.a.v. De heer J. Klaas
Postbus 778
2300 AT LEIDEN

Middelbaar Beroeps

Onderwijs

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

A. Mbarki

T +31-70-412 4105
a.mbarki@minocw.nl

Onze referentie

849023

Uw brief van

18 september 2015

Datum **18 JAN. 2016**

Betreft Reactie op uw brief inzake jonge moeders die een opleiding volgen en
zwangere studenten

Geachte heer Klaas,

Hartelijk dank voor uw brief van 18 september 2015 over de problematiek rondom jonge moeders die een opleiding volgen en zwangere studenten. Een van mijn medewerkers heeft op een eerder moment contact met u gehad naar aanleiding van uw brief.

U heeft mij verzocht om een reactie op de brief van de Vereniging voor Vrouw en Recht (hierna: VVR) die aan de Vaste Kamercommissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is verstuurd over de problemen die studerende moeders en zwangere studenten ervaren.

Hieronder ga ik in op de tekstblokken zoals opgenomen in de brief van de VVR. Het zesde tekstblok beantwoord ik mede namens de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

1. *De VVR is van mening dat deze situatie discriminatie op grond van geslacht betreft; en*
2. *De VVR constateert dat er een grote discrepantie bestaat tussen de bestaande praktijk en de juridische verplichtingen op grond van nationale en internationale regelgeving.*

De situatie waar u naar verwijst is dat volgens het VVR er voor jonge moeders die een opleiding volgen in de Nederlandse wet- en regelgeving een beperkt aantal voorzieningen zijn getroffen. Door het ontbreken van cruciale randvoorwaarden om zorg en opleiding te combineren wordt, volgens de VVR, deze groep belemmerd in de toegang tot het onderwijs en de mogelijkheid om een opleiding af te ronden. Het risico op studievertraging en/of studieuitval in combinatie met een forse studieschuld, is zeer groot. In de brief wordt verwezen naar een aantal uitspraken van het Hof van Justitie EG, resolutie van het Europees Parlement, richtlijnen en Nederlandse wetgeving inzake gelijke behandeling/discriminatie.

Op deze stellingname van de VVR zou ik als volgt willen reageren. Gelijke behandeling en het beginsel van non-discriminatie vormen het fundamentele uitgangspunt van onze democratische rechtsstaat.¹ Iedereen heeft het recht om als individu beoordeeld te worden op grond van eigen keuzen, talenten en verantwoordelijkheden. Discriminatie is een maatschappelijk probleem dat hoog op de politieke agenda staat van dit kabinet. Daarom is elk geval van (mogelijke) discriminatie ongewenst en onacceptabel.

Elke onderwijsinstelling is in beginsel verantwoordelijk voor het naleven van de vigerende wet- en regelgeving, waaronder de wetten rondom gelijke behandeling. Een student kan met een klacht over mogelijke discriminatie terecht bij de klachtencommissie van de onderwijsinstelling.

Ouders, studenten, docenten, directies, besturen en vertrouwenspersonen kunnen eveneens de vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs raadplegen wanneer zich in of rond de onderwijsinstelling (ernstige) problemen voordoen op het gebied van onder meer discriminatie. De vertrouwensinspecteur zal luisteren, informeren en zo nodig adviseren. De melding wordt geregistreerd in een vertrouwelijk dossier van de vertrouwensinspecteur. Zo nodig kan de vertrouwensinspecteur ook adviseren in het traject naar het indienen van een formele klacht of het doen van aangifte.

De rechter of het College voor de Rechten van de Mens oordeelt over de vraag of in een individueel geval sprake is van mogelijke discriminatie.

In het huidige onderwijsstelsel zijn weliswaar geen wettelijke regelingen van kracht die specifiek gelden voor jonge moeders die een opleiding volgen en zwangere studenten, maar de instellingen hebben voldoende mogelijkheden om rekening te houden met de situatie van deze studenten.

Zowel mbo- als ho-instellingen geven aan extra faciliteiten te bieden voor deze groep studenten. Deze variëren van een checklist over alles met betrekking tot de aanstaande bevalling, zorgen voor een kind en alles wat hiervoor geregeld moet worden.

Veel instellingen hebben begeleidingsprotocollen voor studerende moeders waarin staat hoe docenten, loopbaancoaches en medewerkers van het Servicecentrum om kunnen gaan met de begeleiding van studerende moeders. Er zijn ook mbo-instellingen die afspraken hebben met hbo-instellingen waarbij studenten van de opleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening sessies voor jonge ouders organiseren.

Tiernermoeders in het mbo worden ondersteund en waar mogelijk wordt hun maatwerk geboden net als aan studenten die door persoonlijke omstandigheden of ziekte niet in staat zijn fulltime naar school te gaan. Enkele grote mbo-instellingen die naar verhouding een substantieel aantal studerende moeders en/of zwangere studenten tellen, geven aan extra faciliteiten te bieden. Het Lentiz LIFE College² in Schiedam is daarvan een voorbeeld. Er is een plusklas met aandacht voor tiernermoeders en kinderopvang binnen de mbo-instelling. De

¹ Zie het Nationaal Actieplan Mensenrechten, *Kamerstukken II* 2013/14, 33 826, nr.1

² Het Lentiz LIFE College is onderdeel van de Lentiz Onderwijsgroep. De Lentiz onderwijsgroep verzorgt voortgezet onderwijs (vmbo, havo, vwo) en middelbaar beroepsonderwijs (mbo).

kinderopvang is gestart in het kader van de plusvoorzieningen³ en is bedoeld voor moeders die aan het Lentiz LIFE College een opleiding volgen.

Onze referentie
849023

In het hoger onderwijs is er meer ruimte om het volgen van een opleiding te combineren met de zorg voor een kind: het hoger onderwijs kent meer zelfstudie dan het mbo. De Open Universiteit biedt ook onderwijs op afstand aan. Het hoger onderwijs kent een profileringsfonds dat bedoeld is om studenten die vertraging oplopen vanwege persoonlijke omstandigheden (bv. een chronische ziekte, handicap of zwangerschap/bevalling) financieel te ondersteunen.

In uw brief vraagt u specifiek aandacht aan de onderwijs- en examenregeling. U vraagt om te verplichten dat in de onderwijs- en examenregeling wordt vastgesteld hoe studenten bij zwangerschap en bevalling of zorgverplichtingen in de gelegenheid worden gesteld om onderwijs te volgen en tentamens af te leggen. Mijn inziens is de onderwijsovereenkomst het aangewezen document daarvoor, zodat deze toegesneden kan worden op de persoonlijke omstandigheden van de individuele student. De onderwijsovereenkomst regelt de rechten en plichten tussen de student en de mbo-instelling. In de onderwijsovereenkomst kunnen aanvullend maatwerkafspraken tijdens het opleidingstraject worden gemaakt, bijvoorbeeld een aanvullende begeleidingsafpraak. Partijen kunnen elkaar aanspreken op het nakomen van de gemaakte afspraken.

De mate waarin een instelling in de organisatie van het onderwijs flexibel kan inspelen op de behoeften van studerende moeders/zwangere studenten is van verschillende factoren afhankelijk, zoals de opleiding, de leerweg (mbo-beroepsopleidende leerweg voltijd of beroepsbegeleidende leerweg) en de grootte van de groep. Datzelfde geldt ook voor het hoger onderwijs, waar de opleiding zowel in voltijd als in deeltijd of duaal kan worden aangeboden. Ook hier spelen verschillende factoren een rol bij de mogelijke aanpassingen van het onderwijs. Het is aan de instelling zelf om zoveel mogelijk flexibele oplossingen te vinden. Mijn inziens is het dan ook niet nodig om de wet aan te passen.

- 3. De VVR pleit ervoor dat de kabinetsmaatregelen die worden genomen in het kader van een 'Leven Lang Leren' niet beperkt blijven tot het deeltijdonderwijs. Hoewel expliciet bedoeld voor het deeltijdonderwijs kunnen veel van deze maatregelen bij uitstek nuttig zijn om (ook) het voltijdonderwijs beter af te stemmen op de situatie van jonge moeders die een opleiding volgen.*

De VVR sluit daarom bij het voorstel van de Landelijke Studenten Vakbond (LSVb) voor verdere flexibilisering en pleit ervoor ook in het voltijdse onderwijs mogelijk te maken dat studenten per periode kunnen bepalen voor welke onderdelen van een opleiding, met welke omvang qua studiepunten zij zich kunnen inschrijven, waarbij de hoogte van het collegegeld en de bekostiging voor de instelling naar rato kan worden vastgesteld.

³ Een plusvoorziening is een combinatieprogramma van zorg en hulpverlening, onderwijs en (indien nodig) arbeidstoeleiding, waarbij een duidelijke structuur voor en verbondenheid met de jongere voorop staan.

In het kader van leven lang leren starten in het hoger onderwijs experimenten gericht op flexibilisering van het onderwijsaanbod. Deze experimenten zijn specifiek op het deeltijdonderwijs gericht. De ervaringen en lessen die we hiermee opdoen zullen op langere termijn ook ingezet worden in het voltijd onderwijs. Daarnaast heb ik bij de Kamerbehandeling van de Strategische Agenda hoger onderwijs en onderzoek op 14 december jl. aangegeven dat ik in het voorjaar een brief zal sturen waarin ik inga op een nadere invulling van het initiatief van de HvA, UvA en LSVb om een proef te starten met flexibel studeren voor specifieke groepen studenten. Overigens zijn ook andere instellingen, samen met studenten, bezig binnen de huidige kaders van de wet het voltijds onderwijs te flexibiliseren en deze ontwikkelingen zal ik ook blijven volgen.

Onze referentie
849023

- 4. Zwangere vrouwen die een opleiding volgen hebben geen wettelijk recht op zwangerschapsverlof. Gesteld wordt dat zwangere vrouwen sneller met een hoge lening worden geconfronteerd omdat zij vrijwel altijd de nominale studieduur overschrijden.*

De VVR pleit er daarom voor de consequenties van een zwangerschap tijdens opleiding of studie te verduidelijken door de nominale studie of opleidingsduur in de WHW respectievelijk de WEB voor zwangere studenten te verlengen met een periode van 16 weken zwangerschapsverlof.

Het bevorderen van economische zelfstandigheid is één van mijn prioriteiten. Ik vind het dan ook belangrijk dat een zwangere student/jonge moeder die een opleiding volgt minimaal een startkwalificatie behaalt en zo mogelijk een diploma op hoger niveau in het middelbaar beroepsonderwijs of in het hoger onderwijs om een zo goed mogelijke plek op de arbeidsmarkt te realiseren.

MBO/HO

In het mbo bepaalt de mbo-instelling de inrichting van het onderwijsprogramma en de examinering met inachtneming van de formele kaders (waaronder bepalingen betreffende de studieduur en de urennorm). In de Wet educatie en beroepsonderwijs (hierna: WEB) is de duur van een opleiding vastgesteld. De mbo-instelling dient de opleiding zo in te richten dat het diploma kan worden behaald binnen deze studieduur. Het onderwijsprogramma dat voor een opleiding wordt ingericht mag niet langer duren dan de wettelijke studieduur. Deze regels betreffen de wijze waarop opleidingen moeten worden ingericht; het zijn eisen aan het programma. Het gaat dus niet om eisen die aan de individuele student worden gesteld: de student die toch meer tijd nodig heeft om de opleiding af te ronden dan de voorgeschreven maximale studieduur, mag er langer over doen. Dat betekent dat de mbo-instelling een zwangere student de mogelijkheid dient te bieden om zo nodig langer over de opleiding te doen. Een mbo-instelling moet zolang tijd bieden als voor de studente redelijkerwijs nodig is. Ook voor het hoger onderwijs geldt dat studenten langer over de studie mogen doen dan de nominale duur.

Studiefinanciering: MBO/HO

Studenten komen in aanmerking voor studiefinanciering als zij voldoen aan de daarvoor geldende voorwaarden. Studenten mbo niveau 1/2 hebben recht op studiefinanciering gedurende de periode waarin zij ingeschreven staan voor een opleiding. Studenten mbo niveau 3/4 hebben recht op studiefinanciering in de vorm van een prestatiebeurs gedurende de nominale studieduur. De nominale

studieduur is in de praktijk drie jaar of vier jaar. Ho-studenten komen in aanmerking voor studiefinanciering in de vorm van een prestatiebeurs (bestaande uit een OV-kaart, een aanvullende beurs, en een oudertoeslag). Deze wordt verstrekt gedurende de nominale duur van de opleiding. Daarnaast kunnen studenten mbo niveau 3/4 en ho nog gedurende ten hoogste 36 maanden lenen na de periode van de prestatiebeurs. Dit betekent dat ook in geval van uitloop zowel mbo- als ho-studenten beschikking kunnen hebben over voldoende financiële middelen. Van belang is dat er voor studenten aan het hoger onderwijs een profileringsfonds bestaat, waar studenten een beroep op kunnen doen als zij vertraging oplopen die het gevolg zijn van persoonlijke omstandigheden zoals een zwangerschap. Indien er sprake is van medische complicaties kan een student eventueel in aanmerking komen voor een verlenging van de prestatiebeurs en eventuele andere voorzieningen zoals verlenging van de diplomatermijn en, voor studenten in het hoger onderwijs, een kwijtschelding.

Een studielening is een investering in de toekomst van de student. Een opleiding vergroot de kans op een baan en economische zelfstandigheid. De draagkrachtregeling beschermt studenten ongeacht de oorzaak tegen de effecten van een mogelijk problematische schuld.

- 5. Met de invoering van het studievoorschot voor ho-studenten komt de partnertoeslag te vervallen. Aangegeven wordt dat het nog niet helder is of, en zo ja hoe, deze verandering wordt opgevangen. De VVR dringt erop aan deze onhelderheid zo spoedig mogelijk weg te nemen.*

Het is juist dat per 1 januari 2016 de partnertoeslag in het studiefinancieringsstelsel komt te vervallen. De regeling voor partnertoeslag hield in dat aan een studerende die samenwoonde en een kind jonger dan 12 jaar verzorgde een toeslag voor een partner kon worden toegekend, als die partner financieel afhankelijk van hem is en zelf niet in aanmerking komt voor studiefinanciering. Uw constatering dat het nog niet helder is hoe deze verandering wordt opgevangen, wordt niet herkend. Zoals aangegeven in de memorie van toelichting bij de Wet studievoorschot hoger onderwijs⁴ past de partnertoeslag niet meer bij de huidige uitgangspunten van de sociale zekerheid, in het bijzonder die van de Wet werk en bijstand (Participatiewet). De partner van een student kan voortaan net als iedereen een beroep doen op de bijstand als tijdelijk vangnet, als gevolg waarvan de prikkels uit de Participatiewet ook van toepassing zijn op de partners van studenten. De middelen die gemoeid zijn met de partnertoeslag zijn met de afschaffing van de partnertoeslag overgeheveld van de begroting van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap naar die van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Er is derhalve geen sprake van een bezuiniging. Naast een mogelijk recht op de bijstand, kunnen gezinnen voor inkomensondersteuning eveneens gebruik maken van diverse kindregelingen, zoals kinderbijslag, eventueel kindgebonden budget en kinderopvangtoeslag.

- 5. De VVR concludeert derhalve dat een alleenstaande moeder onder de 27 jaar met recht op studiefinanciering niet alleen slechter af is dan een jongere in dezelfde leeftijdsgroep zonder kinderen, maar ook slechter af is dan een alleenstaande moeder boven de 27 jaar die jonge kinderen heeft.*

⁴ Kamerstukken II 2014/15, 34 035, nr. 3.

De VVR stelt daarom voor om artikel 13 van de Participatiewet op dit punt aan te passen en/of tenminste zorg te dragen voor meer rechtsgelijkheid door in de eerst komende zgn. Verzamelbrief gemeenten een passage op te nemen over een vergoeding van kosten voor kinderopvang voor alleenstaande ouders met studiefinanciering.

Onze referentie
849023

Dit tekstblok beantwoord ik mede namens de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De wetgever heeft expliciet beoogd om studerende jongeren in de leeftijd tot 27 jaar die aanspraak op studiefinanciering hebben, uit te sluiten van het recht op bijstand. Studiefinanciering wordt voor hem immers aangemerkt als een passende en toereikende voorliggende voorziening als bedoeld in artikel 15, eerste lid, van de Participatiewet. De wetgever heeft hierbij geen onderscheid aangebracht tussen jongeren met, en jongeren zonder kinderen. Dit neemt niet weg dat het een bevoegdheid en verantwoordelijkheid van de gemeenten is om in dit soort gevallen aan de hand van de individuele omstandigheden een besluit te nemen omtrent de vaststelling van het recht op bijstand. Ook is het geheel aan de gemeenten zelf om te bepalen of ze bijzondere bijstand geven aan alleenstaande ouders die een opleiding volgen.

Onderzoek omtrent studie en zwangerschap

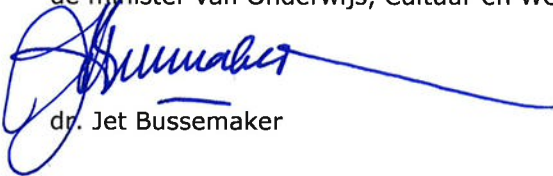
Op uw website heb ik gelezen dat er een onderzoek komt omtrent studie en zwangerschap. Er wordt in kaart gebracht wat onderwijsinstellingen hebben geregeld voor zwangere en pas bevallen studenten en studenten met jonge kinderen. Ik juich het toe dat voornoemd onderzoek wordt gedaan en kijk uit naar de resultaten.

Tot slot, het ministerie gaat in gesprek met u en de Stichting Studerende moeders over de problematiek die u heeft beschreven in uw brief. U wordt benaderd voor het maken van een afspraak.

Ik vertrouw erop uw brief hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

dr. Jet Bussemaker